

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Людмила Илиева-Сивкова
СУ „Св. Климент Охридски“**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
в област на висше образование . 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология
докторска програма: Романски езици (Съвременен испански език - лексикология)

Автор: Пресентасион Ортега Ортега

Тема: Дидактически модел „преобърнатата класна стая“ и прилагането му в часовете по испански като чужд език

Научен ръководител: проф. дфн Иван Вълчев Кънчев

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1362 от 28.03.2018 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Дидактически модел „преобърнатата класна стая“ и прилагането му в часовете по испански като чужд език“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици (Съвременен испански език – лексикология на съвременния испански език). Автор на дисертационния труд е Пресентасион Ортега Ортега – докторантка в редовна форма на обучение към катедра Романистика и германистика с научен ръководител проф. дфн Иван Вълчев Кънчев от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Пресентасион Ортега Ортега комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)

- заповеди за записване в докторантура, прекъсване на обучението (поради майчинство) и за продължаване на обучението;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността с успех (х.хх);
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантката е приложила 5 (пет) публикации, отговарящи на изискванията.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Пресентасион Ортега Ортега е завършила Магистратура по приложна испанска лингвистика в ПУ „Паисий Хилендарски” и Магистратура за учител по испански език в същия университет. Освен това има квалификация на Експерт по мобилни технологии, прилагани в образованието, придобита в Университета в Ла Риоха, Испания, както и квалификация на експерт по Акредитация на изпитващи за DELE A1, A2, B2, B2, C1, C2., придобита в Институт Сервантес. Притежава също така квалификация на експерт по Модела на преобърнатата класна стая, придобита в Джон Бергманн и Фондация Universidad de la Rioja (Испания).

Трудовият ѝ стаж е като учител по математика и испански език в НПО в Испания, като учител по английски език в Международен детски лагер ”Боротин”, Бърно (Чехия) и като преподавател по испански език в средно училище в Пловдив и в ПУ „Паисий Хилендарски” – Филологически факултет.

Това означава, че цялата професионална биография на докторантката е в пряка връзка с темата на дисертацията. Нещо повече, тя би трябвало да се разглежда като пробен камък за достоверността на резултатите от изследването.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертацията е безспорно актуална, а задачите, които авторката си поставя – да предложи модел за преодоляване на липсата на интерес у студентите към обучението по испански език и да предизвика обрат в отношението към учебния процес както у студентите, така и у преподавателите, са не само целесъобразни, но и крайно необходими и своевременни.

3. Познаване на проблема

Без никакво съмнение докторантката е отлично запозната със състоянието на проблема и борави творчески с теоретичните източници, като съумява да извлече полезното за дисертацията и да го приложи на практика в описаната работа с учениците.

4. Методика на изследването

Методологията, използвана в дисертационния труд, е изследване-действие (в българската литература се среща и като изследване в действие), тя предполага изследователски процес, в който практикуващите изследват и подобряват своята собствена практика. Основен момент тук е активната обратна връзка, с което този вид изследвания се различават от академичните теоретични изследвания, обединявайки теория и практика. Такава задача си поставя и решава успешно авторката на настоящия труд, като се основава на прилагането на модела *flipped learning* (обърнато обучение).

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд обхваща увод, четири глави, изводи и библиография от 93 заглавия на испански, английски и български в общ обем от 195 страници, в които са включени и 75 графики и 25 таблици.

Характерът на труда налага да се навлезе в по-подробно запознаване със съдържанието му, тъй като той се отличава от традиционния модел на филологическа дисертация.

Уводът представя основната цел на авторката – усъвършенстване на комуникативната компетентност на обучаваните чрез използването на нови технологии, което предполага засилване на мотивацията за учене и активно включване на ученика в процеса на обучение.

В първа глава се представя теоретичната база, върху която се планира да бъдат постигнати формулираните цели – моделът *flipped learning* (обърнато обучение) или *flipped classroom* (обърнатата класна стая). Тази част на труда има ключово значение, тъй като обосновава прилагането на нова система за преподаване на чужди езици. Като се има предвид, че България е страна с дълбоки традиции в чуждоезиковото обучение, основани на един консервативен от днешна гледна точка, но даващ безспорно положителни резултати модел, предложението за коренна промяна в преподаването е не само новаторско и оригинално, но и много полезно за учители и ученици независимо от възможните резерви. Авторката проследява добросъвестно историята на модела, изграждането на нова култура на обучение и изтъква качествата, които трябва да притежава преподавателят. Акцентът логично е поставен

върху изследванията на англоамерикански и испански автори, но не са пренебрегнати и българските учени, занимаващи се с този проблем, макар техният брой да е ограничен.

Същинската теоретична част е сравнително кратка и още тук реално се преминава към изложение на практиката.

Втората глава – описание на мястото и условията, при които се реализира експериментирането на новия модел - намирам за ненужно обособена, тъй като обяснимо е твърде кратка и влиза в дисонанс с останалите части на труда, структурно би могла да бъде включена в следващата глава.

Всъщност следващите две глави съдържат реалния принос на това изследване. Авторката обосновава необходимостта от коренна промяна в системата на обучение с факта, че израства ново и съвършено различно поколение, отразяващо извънредно бързите промени, които преживява света в резултат на новите технологии. От раждането си то е моделирано по стандартите на новото време и досегашните методи на чуждоезиково обучение не дават резултат. Дисертантката описва подробно всяка стъпка от прилагането на модела flipped classroom при работата с конкретни групи студенти по дати, учебни единици, упражнения и използвани средства – модерните приложения, от които младите хора се интересуват и владеят, като по този начин биват мотивирани да се включат активно в обучението.

Оценявам извънредно високо тази част на дисертацията, защото от нея има реална практическа полза – тя може директно да се приложи в обучението по испански език, още повече, че предложеното видео се отнася до една от трудните за преподаване граматически теми – подчинителното наклонение, представено по разбираем, забавен и запомнящ се начин.

Казаното по-горе важи напълно за четвърта глава, посветена на анализа и обсъждането на резултатите. Авторката описва подробно въпросника, с който се оценява личния подход на преподавателя към обучаваните чрез бележките в неговия дневник и използваните технически средства. Представените графики, таблици и снимки илюстрират успешно резултатите от изследването, като особено положително възприемам набирането на информация за прилагания модел на обучение от самите ученици. Всичко това гарантира достоверността на материала, върху който е изградена дисертацията.

Изводите (оформени като пета глава) обобщават направения експеримент и са убедително потвърждение за неговата жизнеспособност и ползата от прилагането му.

Библиографията е достатъчно изчерпателна.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представеният дисертационен труд има без съмнение приносен характер с предлагането на нов модел на чуждоезиково обучение, съобразен с настъпилите в обществото промени, с използването на нови технологии и най-вече с необходимостта да бъде върнат интересът на учениците към обучението. Независимо че не става въпрос за изнамиране на нещо ново и неизвестно, а за прилагане на вече съществуващ модел, заслугата на авторката е, че е успяла да го експериментира в собствената си работа със студентите и с постигнатите резултати да докаже смисъла от прилагането му. Това е първото подобно изследване в областта на испанистиката и особено ценно в него е че описва конкретно как студентът може да бъде изваден от състоянието на пасивен наблюдател и превърнат в активен участник в учебния процес. Същото важи и за активизирането на ролята на преподавателя. При настоящото състояние на българската образователна система стойността и приноса на това изследване намирам за безспорни. Резултатите от него могат да бъдат директно внедрени в практиката и подлежат на по-нататъшно развитие.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са пет научни публикации – 4 статии на испански език, публикувани в Сборници научни трудове на Филолоогическия факултет към ПУ „Паисий Хилендарски” и в Годишника на департамент „Романистика и германистика” – и една на английски език – под печат в сборник научни трудове KNOWLEDGE – доклади от международна научна конференция, проведена в Банско, и публикуван в Скопие.

Четирите статии на испански език са послужили за основа на дисертацията, отнасят се до различни аспекти и етапи от прилагането на модела на обучение, предложен от авторката, и логично съдържат част от резултатите от изследването.

Намиращата се под печат статия на английски е посветена на невролингвистиката в служба на чуждоезиковото обучение, по-конкретно на испански като втори език от гледна точка на разширяването на речниковия запас на ученика. Статията е експериментална, изцяло в духа на дисертационния труд и вероятно би могла да послужи като отправна точка за разширяване на изследването.

Публикациите отговарят на изискванията и предвид факта, че са на испански и английски език, може да се очаква да бъдат цитирани в бъдеще.

9. Лично участие на докторантката

Авторката несъмнено е работила самостоятелно с активно лично участие в проведените експерименти. Получените резултати и приносите на изследването са изцяло нейна лична заслуга.

10. Автореферат

Поради това, че дисертацията е написана на испански език, изискване към автореферата на български е той да бъде максимално подробен. Докторантката е изложила в него онова, което преценява като най-важно и представително за дисертационния труд. Недоумение будят цитатите (някои от които в оригинал не са на испански) и страниците, оставени на испански, особено когато става въпрос за изводи – от това дисертационният труд определено губи. Би могло да се обърне по-голямо внимание и на теоретичната база, но имайки предвид приложния характер на изследването, задачата в голяма степен е постигната и може да се каже, че авторефератът в общи линии отговаря на изискванията. Няма да правя забележки относно езика му, тъй като съзнавам, че едва ли е превеждан от дисертантката, но при всяко положение един по-обширен, по-прецизен и по-добре редактиран текст повече би съответствал на иначе хубавия дисертационен труд и би дал възможност на повече хора да се запознаят и с постигнатото от испанските изследователи в тематичната област на дисертацията. Трябва, разбира се, да се има предвид, че не е никак лесно английската терминология да бъде превеждана на български, практически това означава създаване на нови термини.

11. Критични забележки и препоръки

Критичните ми бележки бяха изложени по-горе, от тях произтичат и евентуалните препоръки.

12. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от докторантката.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Смятам, че дисертационните приноси и резултати са безспорни и горещо бих препоръчала те да бъдат разпространени сред преподавателите по испански език в България. Това би могло да стане чрез публикуване на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научно-приложни и приложни резултати, които отговарят на всички* изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Пресентасион Ортега Ортега **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Филология, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Пресентасион Ортега Ортега. в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма: Романски езици (Съвременен испански език - лексикология)

София, 22.05. 2018 г.

Рецензент:

Проф. д-р Людмила Илиева